

7. Новий тлумачний словник української мови. У 4 томах. – Т. 2. – К. : Аконіт, 1999. – 196 с.
8. Словник термінів інформаційного права / упоряд. А. І. Марущак ; заг. ред. М. Я. Швеця. – К. : КНТ, 2008. – 184 с.
9. Хрипко С. Л. Інформаційне право : [навч.-метод. посібник] / С. Л. Хрипко. – Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. – 234 с.
10. Шеннон К. Э. Работы по теории информации и кибернетике / К. Э. Шеннон. – М., 1963. – С. 243–250.
11. Юридична енциклопедія / Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – Т. 1 : А – Г. – К. : Українська енциклопедія, 1998. – 672 с.

УДК 63:025.4.01

Тетяна Петрівна Медвідь,
мол. наук. співроб. НБУВ

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ НАУКИ ЯК ПЕРЕДУМОВА І МОТИВАЦІЯ ЗМІСТОВИХ ЗМІН РОБОЧИХ ТАБЛИЦЬ КЛАСИФІКАЦІЇ

У даній статті йдеться про історичний розвиток сільськогосподарської науки та її вплив на структуру робочих таблиць класифікації з розділу «П Сільське і лісове господарство. Сільськогосподарські і лісогосподарські науки» «Рубрикатора НБУВ». Досліджено історичні етапи удосконалення технологій вирощування сільськогосподарських культур у ХХ столітті при різних системах землеробства та показано зміни, які відбулися в структурі робочих таблиць класифікації в підрозділах «П008 Сільськогосподарська екологія», «П04 Агрохімія», «П072 Сільськогосподарські машини» та «П141 Системи землеробства». Встановлено, що удосконалення робочих таблиць класифікації розділу «П Сільське і лісове господарство. Сільськогосподарські і лісогосподарські науки» «Рубрикатора НБУВ» безпосередньо пов'язане з розвитком самої сільськогосподарської науки та подальшою її класифікацією.

Ключові слова: «Рубрикатора НБУВ», РТК, систематизація, сільськогосподарська наука і техніки

Роль сільського господарства в економічному зростанні країни важко переоцінити. У сучасному аграрному виробництві основним фактором підвищення врожайності сільськогосподарських культур і продуктивності сільськогосподарських тварин є освоєння та впровадження сучасних інтенсивних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій, які розробляють: Українська академія аграрних наук¹ (далі – УААН), науково-дослідні

¹ Українська академія аграрних наук з об'єктивних і суб'єктивних причин у своєму розвитку пройшла досить складний шлях і має таку історичну ретроспективу: 1931–1935 рр. – Всеукраїнська академія сільськогосподарських наук (ВУАСГН); 1946–1956 рр. – відділ сільськогосподарських наук АН УРСР; 1956–1962 рр. – Українська академія сільськогосподарських наук (УАСГН); 1962–1969 рр. – відділ сільськогосподарських наук АН УРСР; 1969–1990 рр. – Південне відділення Всесоюзної академії сільськогосподарських наук ім. В. І. Леніна

інститути (далі – НДІ) Національної академії наук України (далі – НАНУ), передові сільськогосподарські господарства. Результати їхніх досліджень висвітлюються на сторінках авторефератів, дисертацій, монографій, методичних рекомендацій, навчальних та практичних посібників тощо.

Для того, щоб інтелектуальні надбання були доступними для читачів і не загубилися у фондах бібліотек, в тому числі і в фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – Бібліотека), їх потрібно систематизувати відповідно до певної наукової класифікації та змін, які відбуваються у сільськогосподарській науці.

Розвиток сільськогосподарської науки та техніки, наукові дослідження і винаходи, створення і впровадження в практику інноваційних технологій вимагають постійного удосконалення робочих таблиць класифікації (далі – РТК) та визначають напрями їхнього розвитку. У свою чергу РТК побудовані на основі наукової класифікації знань, створюють підґрунтя для ефективного використання наукової інформації, що, безумовно, сприяє подальшому розвитку усіх сфер людської діяльності. Для того, щоб деталізовано відобразити всю інформацію сільськогосподарської галузі знань і покращити її пошук, необхідно вивчати розвиток та вдосконалювати структуру робочих таблиць розділу «П Сільське і лісове господарство. Сільськогосподарські і лісгосподарські науки» «Рубризатора НБУВ».

У Бібліотеці централізовану систематизацію документів, у тому числі й сільськогосподарської тематики, що надходять до фондів в порядку централізованого комплектування, здійснюють у відділі систематизації за РТК, побудованими на основі таблиць Бібліотечно-бібліографічної класифікації (далі – ББК) для наукових бібліотек [9; 10].

Для об'єктивного відтворення історії розвитку вітчизняної української сільськогосподарської науки необхідно здійснювати детальну систематизацію (класифікацію) відповідної джерельної бази. У XVIII ст. і на початку XIX ст. з цією метою при постійно діючих храмах створювали бібліотеки – осередки знань.

У подальшому саме розвиток освіти, спершу початкової, потім середньої, а згодом, починаючи з середини XIX ст., спеціальної вищої аграрної, дозволив, особливо після реформи 1861 року, остаточно виділити сільськогосподарську науку в окрему галузь знань [7].

(ВАСГНІЛ); з 1990 по 6.01.2010 р. – Українська академія аграрних наук; з 6.01.2010 р. – Національна академія аграрних наук України [19. с. 1–2].

Галузеві літературні джерела привертають до себе увагу в багатьох аспектах (бібліотечно-бібліографічному, джерелознавчому, історичному, науковому тощо) внаслідок безпосереднього зв'язку розвитку сільського господарства з науковими відкриттями та винаходами, а також із подіями та змінами у соціально-політичному та економічному житті країни.

В результаті вивчення наукового доробку таких провідних дослідників як Л. Л. Білан [5], С. О. Білан [6], В. В. Дерлеменка [8], М. В. Зубеця [15], Н. Г. Чайки [17] з історії аграрної науки та літератури, можна констатувати, що на початку XX ст. на території України функціонувало понад 100 науково-дослідних установ і товариств, а вже в 1931 р. деякі з них ввійшли до складу щойно створеної Всеукраїнської академії сільськогосподарських наук. У таблиці представлено перелік таких установ, які, таким чином, стали

Таблиця

**Перелік найбільших науково-дослідних установ,
які діяли на території України в 20-х роках XX ст.**

№ п.п.	Назва науково-дослідної установи	Рік заснування (створення)
1.	Польова аптека Магарації (Полтавщина)	1721
2.	Казенний економо-ботанічний сад (Нікітський ботанічний сад)	1812
3.	Товариство сільського господарства Південної Росії (м. Одеса)	1829
4.	Полтавське дослідне поле	1884
5.	Лохвицьке дослідне поле	1890
6.	Одеське дослідне поле (Національний науковий центр насінництва і сортозміщення)	1894
7.	Немерчанська сільськогосподарська дослідна станція	1896
8.	Іванківське дослідне поле	1897
9.	Плотнянське дослідне поле	1897
10.	Аграрно-хімічна лабораторія і сільського товариства сільського господарства і сільськогосподарської промисловості (з 2006 року Інститут землеробства УААН)	1900
11.	Золотоніське дослідне поле	1898
12.	Андріївське дослідне поле	1898
13.	Магарацький дослідний заклад виноградарства (Національний інститут винограду і вина "Магара")	1828
14.	Миронівська селекційно-дослідна станція (з 1968 року Миронівський інститут пшениці ім. В. М. Ремесла НААНУ)	1912
15.	Аджарська сільськогосподарська дослідна станція (з 2005 року Кіровоградський інститут агропромислового виробництва)	1912

головним суб'єктом формування інформаційного (документного) потоку розділу «Сільське господарство» у фондах різних бібліотек, в тому числі й Бібліотеці у 20-х роках ХХ ст.

В першій половині ХХ ст. вчені-аграрії приділяли велику увагу дослідженню історичного розвитку сільського господарства. Це дало поштовх до появи великої кількості публікацій з історії аграрної науки, українського селянства, розв'язання актуальних питань агрономії, як наукової, так і практичної. Фонди Бібліотеки поповнилися документними джерелами, присвяченими різним періодам розвитку галузі. Їх систематизацію в Бібліотеці в 20–50-х роках ХХ ст. здійснювали за таблицями М. В. Русинова². Перший випуск таблиць вийшов 1924 р., другий, більш розширений, Всесоюзна книжкова палата надрукувала після смерті автора в 1944 р. [18, с. 406–410]. На той час цими таблицями практично користувалися майже всі наукові бібліотеки СРСР. Проте систематизування літератури за цими таблицями мали свої недоліки. Наприклад, в них не можливо було виділити історичні періоди розвитку сільського господарства.

Сьогодні документи з загальної історії сільськогосподарської науки в РТК Бібліотеки збираються під рубрикою «П.г Історія сільського господарства і агрономії». Подальшу деталізацію рубрики виконують за допомогою таблиць типових поділів (далі – ТТП) [2]. Це дає змогу виділити окремі історичні періоди розвитку сільськогосподарської історії. Наприклад:

- П.г(0)3 Агрокультура у стародавньому світі;
- П.г(0)5 Сільське господарство та агрономія у новий час (1649 – 1917);
- П.г(0)6 Сільське господарство та агрономія в новітній час (1917 – ...).

Дані типові поділи (3, 5, 6) використовують і для систематизування документів з історії сільського господарства окремих країн. Для виділення історії сільськогосподарської галузі в окремих країнах систематизатори застосовують територіальні типові поділи [11, с. 56–57].

До 2004 р. у Бібліотеці користувалися спочатку скороченим варіантом таблиць територіальних типових поділів [4]. Згодом, у 1985 р, почали застосовувати виправлені та уточнені таблиці територіальних типових поділів [3].

² Русинов Микола Валеріанович (1873–1940) – головний бібліограф Всесоюзна книжкової палати, один із великих радянських теоретиків в області бібліографічної класифікації [18, с. 408].

У 2004 р вийшов друком перший випуск серії «Рубрикатор Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського» (далі – «Рубрикатор НБУВ») ³ – «Таблиці територіальних типових поділів» (далі – Таблиці ТТП), якими користуються систематизатори на даний час [14].

Таблиці ТТП «Рубрикатора НБУВ» розроблені на основі Таблиць ТТП, опублікованих у випуску ХХV «Бібліотечно-бібліографічної класифікації», а також власних напрацювань систематизаторів [3].

У Таблицях ТТП «Рубрикатора НБУВ» виокремлено розділ «Україна», який винесено на перше місце серед країн Європи. Аналогічно, під час редагування розділу «П Сільське і лісове господарство. Сільськогосподарські і лісогосподарські науки» літературу з історії сільського господарства України було виділено поза алфавітом на перше місце і зосереджено у підрубриці «П.г(4УКР) Історія сільського господарства і агрономії в Україні».

Що стосується інших підрозділів цього розділу, то при їх редагуванні систематизатори стикнулися з цілим рядом неточностей, які потрібно було негайно виправляти відповідно до історичного й сучасного науково-технічного розвитку сільськогосподарської науки. Наприклад, виділення нових тематик, відкриття для них нових та розширення вже існуючих рубрик тощо.

Історія становлення технології вирощування сільськогосподарських культур розпочинається зі свідомого вирощування людьми рослин для задоволення власних потреб. З розвитком цивілізації сільськогосподарські технології змінювалися та вдосконалювалися. У середині ХІХ ст. і протягом всього ХХ ст. цьому питанню приділялося дуже багато уваги.

Відомий вчений, професор Львівського національного аграрного університету В. В. Лихочвор визначив три основні етапи удосконалення технологій вирощування сільськогосподарських культур у ХХ столітті [12, с. 3–15]:

- перший етап (30–50-ті рр.): завдяки механізації процесів вирощування зернових вдалося повністю позбутися важкої ручної праці, особливо під час збирання врожаю;

³ «Рубрикатора НБУВ» – РТК, що відображають особливості структури та ступінь деталізації електронної версії генерального систематичного каталогу Бібліотеки [14, с. 8].

- другий етап (50–60-ті рр.): широке застосування мінеральних добрив. Стрімко почала розвиватися така наука, як агрохімія;
- третій етап (з 60-х рр.): до мінеральних добрив долучили пестициди, за допомогою яких почали захищати посіви основних культур від шкідників, бур'янів та хвороб.

Проаналізувавши перший етап розвитку технологій вирощування сільськогосподарських культур можна сказати, що завдяки механізації процесів вирощування зернових вдалося повністю позбутися важкої ручної праці, особливо під час збирання врожаю.

Впродовж існування Бібліотеки її фонди наповнювалися літературою з конструювання, випробовування, експлуатації, технічного обслуговування, ремонту сільськогосподарських машин. До другої половини ХХ ст. літератури відповідної тематики надійшло досить багато, проте її зміст важко було детально відобразити в таблицях М. В. Русинова (1944).

Всі недоліки РТК, якими користувалися на той час наукові бібліотеки, спонукали до створення нової бібліотечної класифікації, в якій можна було б відобразити і ідеологічні погляди комуністичної партії (за часів радянської влади це було дуже актуально) і новації з різних галузей знань. Такою класифікацією стала ББК [9].

У 1965 р. розпочався процес впровадження ББК у Бібліотеку. Було проведено рекласифікацію всіх розділів систематичного каталогу, в тому числі й «П Сільське і лісове господарство. Сільськогосподарські і лісгосподарські науки» відповідно до нових класифікаційних таблиць. Це дало можливість набути розділу чіткої розгалуженої структури [2]. Розвинутий апарат допоміжних таблиць (типові поділи, загальні та спеціальні плани розташування) дозволили точніше та детальніше класифікувати надходження. Наприклад: для рубрики «П072 Трактори, сільськогосподарські машини і знаряддя» було розроблено наступні типові поділи:

- -1 Теорія. Конструкція. Конструювання.
- -11 Теорія.
- -12 Конструювання (проектування та розрахунки).
- -13 Стандартизація.
- -2 Дослідження. Випробовування. Обкатування (під типовим поділом -2 збираються також роботи про прилади для дослідження та випробовування). Заводське випробовування див. Ж/О Техніка. Технічні науки.

- -23 Динамометрія.
- -3 Конструкційні елементи (під типовим поділом -3 збираються також загальні роботи про деталі та запасні частини).
- -31 Двигуни.
- -32 Силова передача.
- -33 Механізми управління.
- -34 Ходова частина.
- -35 Обладнання (робоче та допоміжне обладнання).
- -36 Електрообладнання.
- -5 Знос. Зносостійкість.
- -6 Переобладнання та пристосування.
- -7 Автоматизація.
- -8 Складання. Установка.
- -9 Експлуатація.
- -901 Експлуатаційні розрахунки.
- -903 Техніка безпеки.
- -91 Агрегування. Комплектування. Особливості експлуатації навісних машин та систем.
- -92 Продуктивність машин.
- -93 Управління, регулювання, контроль.
- -94 Технічне обслуговування.
- -95 Зберігання.
- -96 Паливо-мастильні матеріали. Вода.
- -97 Аварії та неполадки.
- -98 Ремонт та відновлення (капітальний ремонт в заводських умовах див. Ж/О Техніка. Технічні науки).
- -99 Експлуатація в особливих умовах.

За допомогою цих типових поділів у генеральному систематичному каталозі Бібліотеки у рубриці «П072.1 Трактори сільськогосподарського використання» відкрито такі підрубрики:

- «П072.1-1 Теорія. Конструкція. Конструювання»;
- «П072.1-2 Дослідження. Випробовування. Обкатування»;
- «П072.1-3 Конструкційні елементи»;
- «П072.1-5 Знос. Зносостійкість»;
- «П072.1-7 Автоматизація»;
- «П072.1-8 Складання. Установка»;
- «П072.1-9 Експлуатація»;

«П072.1-91 Агрегативання. Комплектування. Особливості експлуатації навісних машин та систем»;

«П072.1-92 Продуктивність машин»;

«П072.1-93 Управління, регулювання, контроль»;

«П072.1-94 Технічне обслуговування»;

«П072.1-95 Зберігання»;

«П072.1-98 Ремонт та відновлення»;

«П072.1-99 Експлуатація в особливих умовах».

Їх кількість пов'язана зі змістом наповнення систематичного каталогу. На даний час проводиться редагування підрозділу «П072 Трактори, сільськогосподарські машини і знаряддя» у процесі чого використовуються ще незадіяні типові поділи.

Натомість, за таблицями М. Русінова (1944), якими користувалися систематизатори до 1965 р., до рубрики «630.711.1 Трактори та двигуни» було відкрито лише три підрубрики:

«630.711.11 Трактори (тракторні парки). Опис, будова, експлуатація, ремонт»;

«630.711.11.1 Зчеплення тракторів»;

«630.711.11:630.711.27 Ремонт тракторів. Догляд за ними».

Застосування типових поділів дозволяє точніше відображати зміст документів, що, у свою чергу, позитивно впливає на якість інформаційного пошуку в каталогах Бібліотеки.

Характерною особливістю другого етапу розвитку технологій вирощування сільськогосподарських культур стало широке використання мінеральних добрив. Стрімко почала розвиватися така наука, як агрохімія.

В історії розвитку агрохімії можна умовно виділити три періоди. Перший період охоплює кінець XVIII і першу половину XIX ст. Він характеризується накопиченням даних із питань живлення рослин, перших спроб застосування добрив.

Наступний період охоплює другу половину XIX і початок XX ст. В цей період дуже активно досліджують мінеральні та органічні речовин та їх вплив на рослини. Дослідження проводять у лабораторіях, на дослідних станціях та у виробничих умовах.

За таблицями М. В. Русінова літературу з цього напрямку систематизували за такими підрубриками :

«631.574.11 Азотні добрива»;

«631.574.12 Фосфатні добрива»;

«631.574.13 Калійні добрива»;

«631.574.14 Вапнування ґрунтів. Гіпсування солонців (див. 630.543)»;

«631.574.15 Інші мінеральні добрива»;

«631.574.16 Мікродобрива»;

«631.574.2 Органічні добрива. Загальні роботи»;

«631.574.21 Гній та його застосування»;

«631.574.22 Інші місцеві добрива та їх застосування (компост, зола, пташиний послід, промислові відходи»;

«631.574.23 Торф та його застосування для удобрення»;

«631.574.24 Зелені (сидеральні) добрива»;

«631.574.25 Бактеріальні добрива (нітрагін, азотобактерин, азотоген)»;

«631.574.26 Інші органічні добрива».

Третім періодом у розвитку агрохімії є радянський період (друга половина XX ст.). Його можна охарактеризувати як період оновлення сільського господарства. Саме в цей період стрімкими темпами розвивається хімізація землеробства, при цьому застосовуються нові види добрив, створюється велика мережа агрохімічних служб. Підвищується врожайність сільськогосподарських культур, і це пов'язано не тільки з успіхами генетиків та селекціонерів, але й з досягненнями агрохіміків.

У зазначений період до фондів Бібліотеки почала надходити література з питань нових систем удобрення, видів добрив, а також з технології їх застосування.

Це було прийнято до уваги укладачами (авторами) ББК розділу «П Сільське і лісове господарство. Сільськогосподарські і лісовогосподарські науки». Їх консультували такі провідні вчені та спеціалісти сільськогосподарської галузі: академіки І. В. Тюрін – консультант розділу «П03 Ґрунтознавство», Є. Ф. Лискун – «5/6 Тваринництво», І. І. Синягін – «П1|2 Рослинництво»; професори В. І. Віткевич – «П01 Агрофізика», «П02 Агрометеорологія. Агрокліматологія», О. О. Завалишин, К. С. Сухова і М. С. Дунін – «П4 Захист рослин», А. Н. Карпенко – «П07 Механізація і електрифікація сільського господарства. Авіація в сільському господарстві»; доценти В. П. Некрасов, І. П. Гретин, О. С. Ростовцева.

Крім вітчизняних спеціалістів, допомогу надав директор Центральної сільськогосподарської бібліотеки Чехословацької Академії сільськогосподарської наук М. Патява [2, с. 3–5].

У XII випуску ББК структура розділу «П04 Агрохімія» налічує 59 рубрик. За допомогою даних індексів можна детально відобразити в

систематичному каталозі Бібліотеки загальні питання про застосування хімії в сільському господарстві, властивості, методи і техніку застосування добрив, а також використання інших хімічних препаратів та речовин (синтетичні стимулятори, інгібітори, полімери та пластмаси).

У 80–90 роках ХХ ст. значно збільшився обсяг публікацій, присвячених застосуванню у сільському господарстві мікродобрив і мікроелементів, що створило необхідність деталізації відповідних рубрик систематичного каталогу Бібліотеки. Наприклад,

П040.26 Торф як добриво

П040.262 Торф'яні і торфогнійні компости

П040.265 Торфомінеральні добрива.

П040.35 Мікродобрива

П040.351 Бор

П040.352 Марганець

П040.353 Мідь

П040.354 Молібден

П040.355 Цинк

П040.359 Інші мікродобрива.

З 60-х років минулого століття (третій етап розвитку), до мінеральних добрив долучили пестициди, за допомогою яких почали захищати посіви основних культур від шкідників, бур'янів та хвороб. На даний час фонди Бібліотеки містять близько 300 видань з питань хімічного захисту сільськогосподарських культур від бур'янів. Це спонукало систематизаторів до відкриття у рубриці «П146.752 Хімічні і авіахімічні методи боротьби» двох додаткових підрубрик «П146.752.1 Гербіциди» та «П146.752.19 Окремі види гербіцидів» [1].

Широкое застосування хімічних методів захисту рослин, стрімке промислове виробництво призвели до забруднення природного середовища, а саме – повітря, води й поверхні ґрунту, а також до виснаження надр землі. Це спонукало до інтенсивного розвитку галузі агроєкології.

У другій половині ХХ ст. з'явився новий науковий термін – агросфера. Агросфера – це частина біосфери, яку складають культурні рослини, домашні тварини та взаємозв'язані групи організмів, а також оброблений під сільськогосподарські культури ґрунт [16]. Їй притаманні особливі фундаментальні закономірності внутрішнього розвитку, що є результатом взаємодії різних природних і соціально-економічних факторів. Наука, яка

повинна досліджувати ці закономірності і визначати дії суспільства, спрямовані на формування сталої агросфери, нині перебуває на стадії становлення. Це – агроєкологія.

Агроєкологія є одним із основних розділів прикладної екології, який вивчає закономірності екологічних процесів у сільськогосподарському виробництві. Визначення поняття агроєкології наведені в працях В. Т. Тишлера (1971), Дж. Авді (1959), Н. Реймерса і А. Яблокова (1987) та ін.

Особливу увагу агроєкології почали приділяти у 80-х роках ХХ ст. та на початку ХХІ ст. У фондах Бібліотеки збільшується кількість надходжень документів агроєкологічного спрямування. Всі вони були зосереджені в рубриці «П00 Агробіологія». Згодом, після редагування розділу «П0 Природничонаукові та технічні основи сільського господарства», систематизатори сектору систематизації документів з природничо-технічних наук прийняли методичне рішення щодо створення нової рубрики для агроєкологічної літератури загального змісту. Таким чином, було відкрито рубрику «П008 Сільськогосподарська екологія (агроєкологія)». На даний час під нею збирається близько 70 документів агроєкологічної тематики загального змісту (18 авторефератів дисертацій, 15 дисертаційних робіт, понад 40 навчальних посібників, продовжуваних видань, рекомендацій тощо).

Документи з питань екології окремих галузей сільського господарства (ґрунтів, лісових порід, окремих культурних рослин чи сільськогосподарських тварин) збираються у відповідних підрубриках розділу «П Сільське та лісове господарство. Сільськогосподарські та лісгосподарські науки». Наприклад,

«П035.8 Екологія ґрунту»;

«П038 Охорона ґрунтів»;

«П128 Екологія культурних рослин»;

«П328 Екологія лісових порід»;

«П342.5 Ліс та середовище»;

«П342.58 Охорона лісу»;

«П528 Екологія сільськогосподарських тварин»;

Документи з екології окремих сільськогосподарських культур чи тварин, збираються під типовим поділом -28 у підрозділах «П2 Спеціальне (приватне) рослинництво», «П6 Спеціальне (приватне) тваринництво», «П728 Рибництво».

Останні 20 років у світовій агрономії відбуваються кардинальні зміни

у технології вирощування продукції рослинництва. В цей період з'явилася велика кількість нових, прогресивних технологічних схем вирощування польових культур: інтегровані, адаптивні та адаптовані, енерго- та ресурсоощадні, екологічно чисті, ЕМ-технології (використання корисних мікроорганізмів та мікробіологічних добрив) [13].

Паралельно з інтенсифікацією сільськогосподарського виробництва розвиваються технології, в яких взагалі не застосовують або застосовують в обмеженій кількості агрохімікати. Наразі особливої уваги аграрії почали приділяти біологічним, органічним, екологічним, біодинамічним технологіям.

До Бібліотеки почала все частіше надходити література даного змісту, проте її тематику не можна було розмістити в РТК, тому що таких рубрик на той час просто не існувало.

Систематизатори відділу на основі прийнятих власних методичних рішень та з вивченням досвіду Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України, Національної парламентської бібліотеки, Книжкової палати України ім. Івана Федорова вирішили відкрити відповідні нові рубрики:

- «П141.91 Енерго- та ресурсозберігаючі системи землеробства»;
- «П141.92 Екологічно чисті системи землеробства»;
- «П141.93 Біологічне землеробство».

Для прийняття даних методичних рішень були опрацьовані середні таблиці ББК 2007 р. та УДК.

Це рубрики нові, які були відкриті у 2012 році. На даний час за ними стоїть понад 125 видів різних документів. Звісно, для такої структури як Бібліотека це небагато, проте їхня кількість постійно зростає завдяки актуальності тематики.

Отже, розвиток сільськогосподарської науки та техніки, наукові дослідження і винаходи, створення і впровадження у практику інноваційних технологій впливають на процеси удосконалення робочих таблиць класифікації та визначають напрями їхнього розвитку. У свою чергу, РТК, побудовані на основі сучасної наукової класифікації знань, створюють підґрунтя для ефективного використання наукової інформації, що, безумовно, сприяє подальшому розвитку усіх сфер людської діяльності, в тому числі і сільськогосподарської.

РТК, за якими в Бібліотеці систематизують розділ «П Сільське і лісове господарство. Сільськогосподарські і лісогосподарські науки», потребують

подальшого удосконалення, внесення в їх структуру змін та доповнень. На це впливають процеси розвитку сільськогосподарської галузі і кількість надходжень літератури з відповідної тематики. Удосконалення РТК здійснюється систематизаторами в процесі практичної роботи.

Для того, щоб у РТК можна було якнайширше розкрити шлях розвитку АПК, необхідно поліпшити якість систематизації сільськогосподарської літератури, а для цього потрібно розвивати класифікаційні таблиці, довідковий апарат. Постійний розвиток РТК, які є інструментом для прийняття однозначних класифікаційних рішень в умовах невизначеності, є дуже важливою складовою у процесі систематизування. Удосконалені РТК дозволяють формувати логічно зумовлену структуру систематичного каталогу і вирішувати задачі щодо процесу систематизування, а це, в свою чергу, впливає на поліпшення пошуку необхідної інформації.

Список використаних джерел

1. Библиотечно-библиографическая классификация : табл. для науч. б-к. Вып. XII «П сельское и лесное хозяйство. Сельскохозяйственные и лесохозяйственные науки» / сост. Ю. Б. Азарова [и др.] ; Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина [и др.]. – М., 1961. – 203 с.
2. Библиотечно-библиографическая классификация : табл. для науч. б-к. Вып. 25, ч. 2. Таблицы территориальных типовых делений / ГБЛ и др.; Сост.: В. Г. Землянская и др. – 3-е изд., испр. и доп. – М., 1985. – 272 с.
3. Библиотечно-библиографическая классификация: Табл. для науч. б-к. Сокр. вариант Вып. 1, Введение. Три деления ББК. Таблицы типовых делений / ГБЛ и др.; Гл. ред. О. П. Тесленко. – М., 1985. – 272 с.
4. Библиотечно-библиографическая классификация : табл. для науч. б-к. Вып. XXV. Таблицы типовых делений. Ч. 1. Таблицы общих типовых делений (дополненное и исправленное издание). – М.: Книга, 1972. – 283 с.
5. Білан Л. Л. Становлення та розвиток вищої аграрної освіти в Україні (XIX – початок XX століття) : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Людмила Леонідівна Білан; Національний аграрний ун-т. Кафедра педагогіки. – К., 2007. – 226 с.
6. Білан С. О. Розвиток сільського господарства України в 30-х роках XX століття : монографія / С. О. Білан – К. ; Ніжин : Лисенко М. М. [вид.], 2012. – 283 с.
7. Вергунов В. А., Коваленко Н. П., Сайко О. В. Розвиток сільського господарства Полтавщини в період скасування кріпосництва / під ред. В. А. Вергунова. – К. : Нора-прінт, 1998. – 144 с.
8. Дерлеменко В. В. Система розповсюдження сільськогосподарської науково-

технічної інформації в Україні: створення вітчизняної концептуальної моделі : дис. ... д-ра пед. наук: 07.00.08 / Віталій Володимирович Дерлеменко; Харківська держ. академія культури. – Х., 2005. – 446 с.

9. *Дубровіна Л. В., Онищенко О. С.* Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського 1918–1941. – Київ : НБУВ, 1998. – 167 с.

10. *История Центральной научной библиотеки Академии наук УССР.* – Киев : Наукова думка, 1976. – С. 66–67.

11. *Кушуль А. Я.* Методика классификации естественнонаучной, медицинской, технической и сельскохозяйственной науки // Библиотекарь. – 1961. – № 9. – С. 56–57.

12. *Лихочвор В. В.* Рослинництво. Сучасні інтенсивні технології вирощування основних польових культур / В. В. Лихочвор, В. Ф. Петриненко. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 730 с.

13. *Паламарчук В. Д.* Система сучасних інтенсивних технологій (2-ге видання, виправлене та доповнене) : навчальний посібник / В. Д. Паламарчук, І. С. Поліщук, Л. М. Єрмакова, С. М. Каленська. – Вінниця: ФОП Рогальська І. О., 2012. – 370 с.

14. Таблиці територіальних типових поділів / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2005. – С. 7–12. (Рубрикатор Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського).

15. Сільське господарство України – від минулого до сьогодення : у 4 т. / голов. ред. М. В. Зубець ; УААН, Державна наукова сільськогосподарська бібліотека, ННЦ «Інститут аграрної економіки». – К. : Аграрна наука, 2005. – Т. 4 : Аграрна наука: розвиток та досягнення / М. В. Зубець [та ін.]. – [Б. м.] : [б.в.], 2006. – 470 с.

16. *Созінов О. О.* Агросфера України (минуле, сьогодення, майбутнє) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/all/herald/2001-10/3.htm> – Назва з екрану. Дата перегляду 2 вересня 2012.

17. *Чайка Н. Г.* Становлення та розвиток наукових установ при сільськогосподарських товариствах Правобережної України (друга половина XIX – початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук: 07.00.07 / Наталія Григорівна Чайка; УААН, Державна наукова сільськогосподарська бібліотека. – К., 2005. – 227 с.

18. *Шамурин Е. И.* Очерки по истории Библиотечно-библиографической классификации. Том II Изд. Всесоюзной книжной палаты. – М., 1959. – С. 406–410.

19. *Щебетюк Н. Б.* Українська академія сільськогосподарських наук: становлення та діяльність (1956–1962 рр) : автореф. дис. ... кан. історичних наук: 29.03.2007 / Наталія Борисівна Щебетюк; Центр історії аграрної науки Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Української академії аграрних наук. – К., 2007. – С. 1–2.

УДК 025.43-052:929:025.347

Оксана Збанацька,

доцент Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв,
головний бібліотекар Національної парламентської бібліотеки України,
канд. іст. наук

ПЕРСОНАЛІВ ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВОМУ ТЕЗАУРУСІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ: ФОРМА ПРЕДСТАВЛЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИ ПРЕДМЕТИЗАЦІЇ ДОКУМЕНТІВ

У статті висвітлено практичний досвід предметизації документів в НПБУ на прикладі персоналій. Розкрито особливості побудови словникових статей для Інформаційно-пошукового тезауруса на персоналізовані «гнізда» і персоналії.

Ключові слова: інформаційно-пошукові тезауруси, персоналії, предметизація, Національна парламентська бібліотека України.

Предметизація документів в Національній парламентській бібліотеці України (далі – НПБУ) здійснюється з 1995 р. За цей період вироблено власну методику предметизації, що базується на використанні при побудові предметних рубрик термінів Інформаційно-пошукового тезауруса (далі – ПТ).

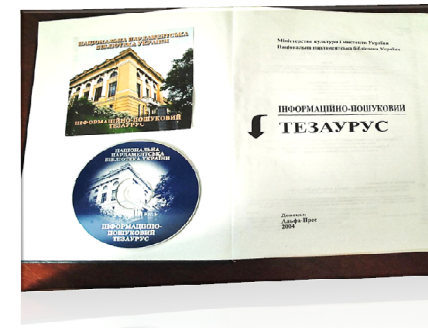

Рис. 1. Друковане та електронне видання
Інформаційно-пошукового тезауруса НПБУ